

Bến nhà Rồng

Bến nhà Rồng là di tích lịch sử nổi tiếng ở TP.Hồ Chí Minh và cũng là thương cảng lớn nằm bên sông Sài Gòn. Ở đó có tòa nhà to lớn, cao hai tầng do Công ty vận tải đường biển của Pháp là Messageries Maritimes xây dựng vào năm 1863 dùng làm nơi bán vé tàu và nơi ở cho người quản lý.

Được khởi công xây dựng ngày 4-4-1863 do Công ty Vận tải đường biển của Pháp (Messageries Maritime) xây cất dùng làm nơi

ở cho viên tổng quản lý và nơi bán vé tàu. Trước đây từ mé sông Sài Gòn hoặc từ đường Trịnh Minh Thế (nay là đường Nguyễn Tất Thành) nhìn vào thì sẽ thấy hai chữ M.I (chữ viết của Công ty Vận tải Hoàng Gia Messageries Impériales), hiện giờ không còn nữa. Đây là tên gọi của công ty vận tải đường biển, vì năm 1859 lúc Pháp đã chiếm thành Gia Định, nước Pháp còn theo chế độ quân chủ với Hoàng đế Napoléon III. Sau chiến tranh Pháp-Đức 1870, nhà vua bị lật đổ, lập ra chế độ Cộng hòa, tức đệ tam cộng hòa, vì vậy Công ty Vận tải Hoàng Gia được đổi tên thành Công ty Vận tải đường biển để xóa bỏ di tích quân chủ.

Vì trên nóc tòa nhà này có gắn một đôi rồng lớn bằng đất nung tráng men xanh, nên giới bình dân mới gọi tên là Bến Nhà Rồng. Còn những người lớn tuổi lại gọi là Sở ông Năm bởi tòa nhà này do quan Năm người Pháp Domergue đứng ra xây dựng. Đến tháng 10 năm 1865, Nhà Rồng còn được gọi là Sở Canh tân tàu biển, sau khi ở đây có xây thêm cột cờ Thủ Ngũ treo cờ hiệu để cho tàu thuyền ra vào dễ dàng. Đến cuối năm 1899, công ty mới được phép xây cất bến tàu hàng để tàu cập bến. Bến được lát bằng ván dầy, đặt trên trụ sắt dọc theo mé sông. Bến này cách bến kia 18m. Bề ngang của mỗi bến vào phía trong bờ là 8m.

Tòa nhà được gắn hình rồng trên nóc, ở giữa chiếc phù điêu mang hình "đầu ngựa và chiếc mỏ neo" được thay thế cho trái châu. "Đầu ngựa" nhắc lại giai đoạn xưa ở bên Pháp công ty này lãnh chuyên chở đường bộ với phương tiện là xe ngựa, còn "mỏ neo" tượng trưng cho tàu thuyền. Với hình hai con rồng trên nóc nhà, giới bình dân gọi trụ sở của công ty là nhà Rồng. Người lớn tuổi còn gọi là Sở Ông Năm-do quan Năm Pháp Domergue đứng ra xây dựng. Đến tháng 10-1865 tại Bến Nhà Rồng xây dựng thêm cột

cờ Thủ Ngũ. Thủ Ngũ là sở canh tân tàu biển. Cột cờ treo cờ hiệu để cho tàu thuyền ra vào cảng biết nên vào ngay hay phải chờ đợi. Năm 1893 Công ty Nhà Rồng dùng đèn điện, dùng bóng đèn 16 nến nhưng ánh sáng vẫn leo lét, kém xa mấy ngọn đèn lồng thắp bằng dầu lửa mà Tòa đô chính cho thắp thử ở đường Catinat (Đồng khởi). Đến gần cuối năm 1899 Công ty mới được phép xây cất bến cho tàu cập vào. Bến được lát bằng ván dầy, đặt trên trụ sắt dọc theo mé sông 42m (phía tàu cập vào). Bến này cách bến kia 18m. Bề ngang của mỗi bến vào phía trong bờ là 8m. Từ bờ ra đến bến có cầu rộng 10m. Ban đầu chỉ xây dựng hai bến, mãi sau này mới xây dựng thêm bến thứ ba. Năm 1919 Công ty được phép xây bến cảng cement cốt sắt, nhưng không thực hiện được, mãi đến tháng 3-1930 mới hoàn tất được bến mới, chỉ có một bến nhưng chiều dài lên đến 430cm. Con đường sát bến cảng gọi là bến Khánh Hội. Bến này không được chắc chắn, đôi chỗ bị sụt lún. Năm 1900 bến Khánh Hội được khởi công tu bổ, nhưng công việc này kéo dài mãi đến năm 1912 mới hoàn thành.

Trụ sở Nhà Rồng là ngôi nhà xưa lâu đời nhất còn lưu lại của thực dân Pháp ở Đông Dương. Lúc bấy giờ bến Nhà Rồng có một dãy cầu ván dầy lót trên những chiếc cọc

sắt. Chính từ hệ thống cầu này, năm 1911, người thanh niên yêu nước hai mươi mốt tuổi Nguyễn Tất Thành đã xuống tàu Amiral Latouche Tréville, ra đi tìm đường cứu nước, cứu dân. Từ đó bến Nhà Rồng chứng kiến nhiều sự kiện, biến cố lịch sử:

Ngày 1-1-1937, 20.000 đồng bào Sài Gòn mít tinh đón tiếp đại diện Pháp sang điều tra tình hình Đông Dương trong thời kỳ Mặt trận Bình Dân lên nắm chính quyền ở Pháp.

Trong những ngày đầu của cuộc kháng chiến chống Pháp năm 1945 quân và dân Việt Nam nhiều lần tiến công quân Pháp ở vùng Khánh Hội-Bến Nhà Rồng. Đặc biệt đêm 15-10-1945 quân Việt Nam đã đốt cháy chiếc tàu Alee của Pháp vừa cập bến Nhà Rồng. Trong thời kỳ Mỹ chiếm đóng, nhiều lần bến cảng Nhà Rồng bị tê liệt vì những cuộc bãi công của công nhân cảng.

Những ngày đầu giải phóng thành phố Sài Gòn, chiều ngày 13-5-1975 nhân dân thành phố vui mừng đón tiếp chiếc tàu biển "Sông Hồng" trọng tải một vạn tấn, cập bến Nhà Rồng, chính thức nối lại con đường biển thông thương giữa hai miền Nam-Bắc Việt Nam.

Ngày nay, cơ sở bến Nhà Rồng thuộc số 1, đường Nguyễn Tất Thành, quận 4, TP.Hồ Chí Minh. Nếu đứng ở bến Bạch Đằng hay bến đò Thủ Thiêm nhìn sang bên kia sông Sài Gòn vẫn thấy nổi lên trên nền trời gần cầu Khánh Hội tòa nhà cổ kính, kiểu cách vừa Âu vừa Á, gần đó là những tàu biển mang cờ đủ quốc tịch đang neo đậu san sát.

Bến cảng nhà Rồng còn lưu lại cho dân tộc Việt Nam một kỷ niệm thiêng liêng của Chủ tịch Hồ Chí Minh vĩ đại. Sau khi rời trường Dục Thanh ở Phan Thiết, thầy giáo Nguyễn Tất Thành xin vào học trường bách nghệ chuyên đào tạo công nhân tại Sài Gòn. Ngày 5 tháng 6 năm 1911, với cái tên anh Ba, thầy giáo Thành đóng tàu Admiral Latouche Tréville tại Bến Nhà Rồng làm chân phụ bếp để có điều kiện sang nước ngoài tìm đường cứu nước.

Tòa nhà này bây giờ vẫn giữ nguyên kiến trúc cũ. Ngày 9.7.1979, UBND TP.Hồ Chí Minh quyết định giao khu vực Nhà Rồng cho Sở Văn hóa-Thông tin thành phố để xây dựng khu lưu niệm Bác Hồ. Cũng theo quyết định của Thành ủy và UBND thành phố tháng 10.1995, nhà lưu niệm được đổi thành bảo tàng Hồ Chí Minh thuộc hệ thống chi nhánh bảo tàng về Người trên khắp mọi miền đất nước. Trên tổng diện tích quy hoạch 12.000m², trừ diện tích xây dựng, còn lại tràn ngập màu xanh của đủ loại cây quý hiếm từ khắp nơi hội tụ về. Đó là tấm lòng thành kính của đồng bào cả nước và khách nước ngoài kính dâng lên Người - Chủ tịch Hồ Chí Minh vĩ đại. Gần một phần tư thế kỷ qua ngót 400 gốc cây các loại quanh năm tươi xanh góp một phần làm trong sạch môi trường thành phố. Trong số này có chậu mai chiếu thủy trồng từ năm 1946, có cây đa Tân Trào do chính cố Tổng Bí thư Nguyễn Văn Linh mang từ ngoài Bắc vào, có cây bồ đề do Tổng thống Ấn Độ trong lưu niệm trong chuyến thăm chính thức nước ta vào năm 1946. Ngoài ra còn có 23 cây Hoàng nam do sứ quán Thái Lan mang tặng....

Bến Nhà Rồng hàng năm thu hút hàng triệu du khách trong và ngoài nước đến tham quan, tìm hiểu về di tích lịch sử có liên quan đến cuộc đời hoạt động cách mạng của Bác Hồ kính yêu.